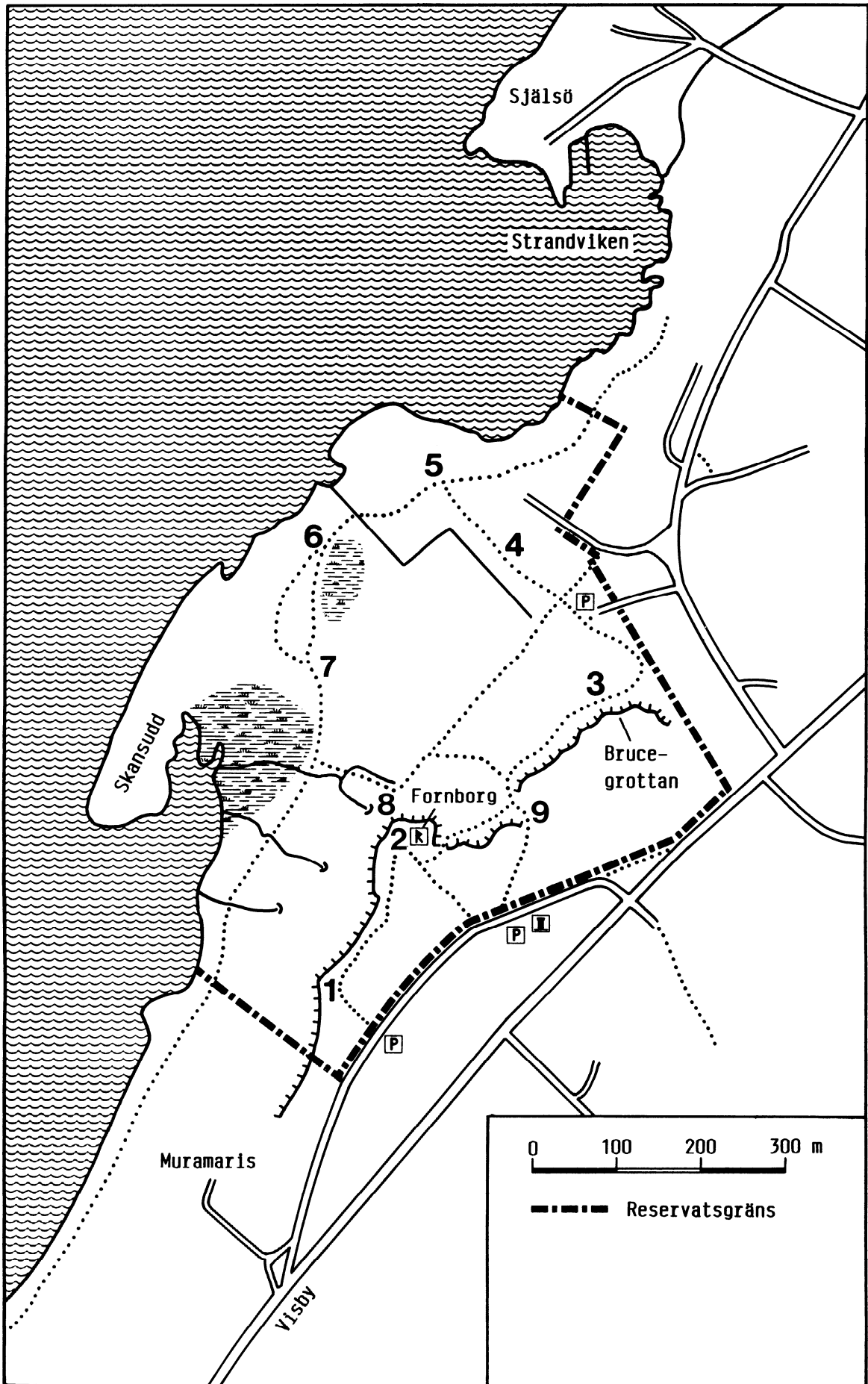

Brucebo naturreservat

Handledning till naturstigen

Länsstyrelsen i Gotlands län

Välkommen till Brucebo naturreservat!

Trots att Brucebo naturreservat inte är speciellt stort (ca 35 ha), så inrymmer reservatet en mängd olika naturtyper. Här finns branta klintar och grottor, mager hållmarkstallskog och frodig granskog, slingrande bäckar, orkidérika källkärr och fuktängar, sten- och sandstränder samt Skansudd med ett rikt fågelliv.

Ett bra sätt att bekanta sig med Brucebo naturreservat är att gå den ca 2 km långa naturstig som löper genom området. Stigen är markerad med låga trästolpar. Nio av stolparna är försedda med en siffra. Vid motsvarande siffra i den här lilla skriften hittar du en kort beskrivning av vad du kan se vid dessa nio "stationer".

1 Detta är ett typiskt gotländskt hållmarksområde med ganska gles tallskog. I kalkberggrunden förekommer rikligt med sprickor och håligheter. Dessa har bildats genom att regnvatten innehållande kolsyra har sipprat ned genom små sprickor i kalkstenen. Sprickorna har därvid successivt utvidgats av det sura vattnet.

Ibland är hållmarken så kal att växtligheten bara får fäste i sprickorna där sand och jord har blåst ned och gett växterna en grogrund.

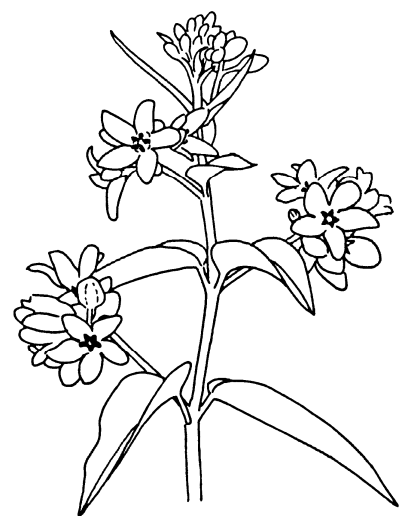
Vanliga växter här ute på hållmarken är en, nyponros, slån, tulkört, backtimjan, vit fetknopp, småfingerört, fältmalört och fårsvingel.

Tulkörten är en vanlig växt på många gotländska hållmarker och klapperstensstränder. Den känns igen på sina mörkgröna blad, som är giftiga och därför inte äts av betande djur. I fårbetade områden kan därför de kvarstående tulkörtstuvorna vara synnerligen framträdande.

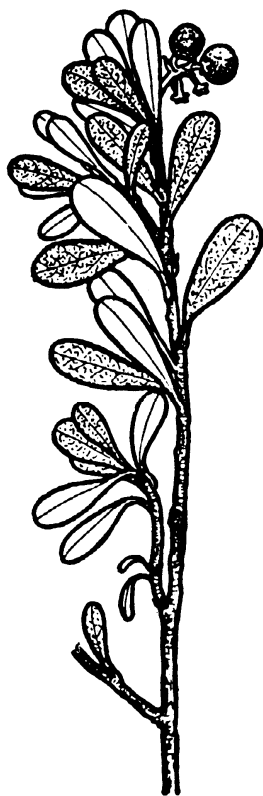
Inne i skogen du just passerat (liksom en bit längre fram längs stigen) bildar mjölonris täta,

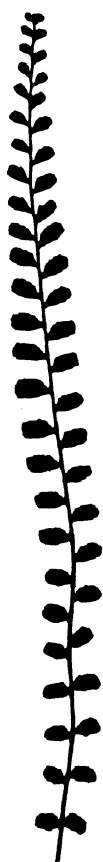
Backtimjan

Tulkört

Mjölön

Svartbräken

grönglänsande mattor.

2 Härifrån har man här en storslagen utsikt. Rakt ut syns *Skansudd* (se station 7). Udden är en s.k. strandporre, som har bildats av sten och grus som har förts hit av vågor och strömmar.

Norrut ser man fiskeläget *Själsö*, också det beläget på en strandporre. Ännu längre norrut syns flera strandporrar liksom fiskeläget *Bris-sund*.

Längs den kusten i söder sträcker sig en vackert utbildad klint med branta bergsstup. Härifrån, från Gotlands nordvästra kust, sluttar den gotländska berggrunden svagt åt sydost. Klippan vi står på bildades för ungefär 400 miljoner år sedan. Vad som nu är Gotland låg då i ett varmt hav i närheten av Ekvatorn. Klipporna är delvis rester av rev liknande de korallrev vi i dag kan se i en del tropiska hav.

I skogen bakom oss finns rester av en gammal fornborg, *Bygdeborg*, strategiskt belägen uppe på klippans krön och skyddad från havssidan av ett brant stup.

I granskogen efter backen ned från fornborgen kan man lägga märke till att mjölönet delvis har ersatts av lingon, som här växer i en tät matta av kranshakmossa. Lingon och mjölön har snarlika blad, men mjölönbladen har ett fint

Obs! Mellan station 2 och 3 korsar stigen sig själv. Tag först till vänster och sedan till höger, så kommer du rätt.

3 I klintkanten finns flera grottor. Den mest kända kallas *Brucegrottan* efter konstnären William Blair Bruce och hans fru Caroline Benedicks Bruce, som kring sekelskiftet ägde den mark som nu utgör Brucebo naturreservat. Grot-

torna har bildats i strandkanten av ett forntida hav, ett förstadium till Östersjön. Efter istiden har landet höjt sig, efterlämnande sådana här grottor och en rad gamla strandvallar. De senare syns som terrasser i sluttningen ned mot havet.

Vanliga växter här i skogen är blå- och vitsippa, örnbräken och murgröna. Murgrönan, Gotlands landskapsväxt, slingrar sig runt trädstammarna, längs marken och uppför klintsluttningen. Den blommar mycket sent, inte förrän i oktober.

I sprickor i klinten växer här och var en liten ormbunke som heter svartbräken.

4 Här nedanför klintsluttningen är marken fuktig, och skogen domineras av gran, en skogstyp som inte är speciellt vanlig på Gotland. Vanliga örter här i granskogen är framför allt blåsippa och vitsippa. En orkidé som trivs inne i dunklet är nästroten, en saprofyt som nästan helt saknar klorofyll och därför är gulbrun.

Här och var längs stigen står enstaka tibastbuskar. Tibasten, som blommar på bar kvist med skära blommor redan i månadsskiftet april/maj, är annars mycket ovanlig på Gotland.

5 Snett till höger (norrut) ser vi nu på närmare håll Själsö fiskeläge, beläget på en vackert formad strandsporre, som ger en naturlig, skyddad hamn.

Huvuddelen av de stenar man ser i den närmaste omgivningen består av kalk. Men på stranden finns också stenar av andra bergarter som granit, gnejs och porfyr. De har transporterats hit från det svenska fastlandet av inlandsisen.

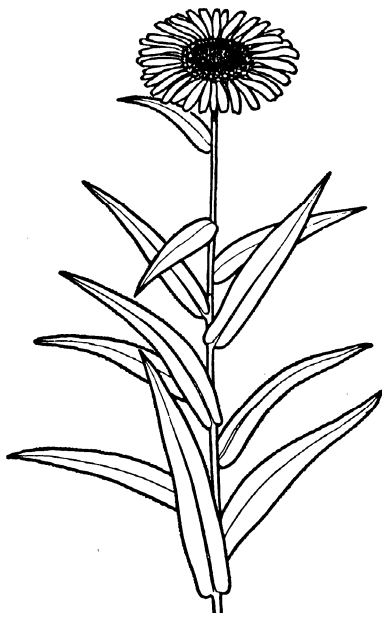
Ett vanligt gräs här på stranden är grusslok. När grussloken blommar på sensommaren, liknar dess vippor små silverskimrande flaskbors-

Nästrot

Grusslok

Krissla

tar.

Bland klapperstenarna står också enstaka tuvor av tulkört.

6 Vi passerar här strax en fuktäng, som i sin östra del (till vänster om stigen/spången) är tillräckligt blöt för att ag skall kunna växa här. Agen är ett halvgräs som är typiskt för de gotländska myrarna. Det känns lätt igen på sina breda, sågtandade blad. Agen har på Gotland länge använts som taktäckningsmaterial.

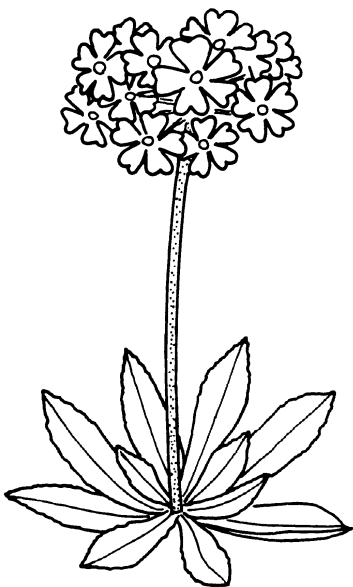
I fuktängen till höger om stigen växer bl.a. krissla, blodrot, rödklint, majviva, slätterblomma, gäsört samt olika starr- och gräsarter (främst älv-äxing). Här kan man också hitta orkidéer som ängsnycklar, brudsporre, kärrknipprot och flugblomster.

7 Till höger om stigen ligger nu fågelskyddsområdet Skansudd. För att de häckande fåglarna inte skall störas, **är det förbjudet att beträda området under tiden 15 mars-31 juli.** Till områdets fåglar hör bl.a. knölsvan, ejder, gravand, fiskmå, silvertärna, tofsvipa, rödbena och strandskata (se informationsskyltarna på skyltstället).

Strandängen på Skansudd höll tidigare på att växa igen med bl.a. vass men betas nu åter.

På den fuktiga ängen alldeles väster om stigen kan man i juli hitta orkidéerna kärrknipprot och sumpnycklar. Om man letar noga i gräset kan man också upptäcka det oansenliga honungsblomstret.

Majvivan, som blommar i senare halvan av maj och första halvan av juni, är också vanlig längs stigen.

Majviva

8 Vatten som rinner fram ur klinten har här skapat ett källkärr med en rik flora. Här växer bl.a. kärtistel, krissla, brudsporre, kärrknipprot, majviva, tätört (blå blommor), fjälltätört (vita blommor) och gräsull. Den lilla bäcken till vänster om stigen är nästan helt fylld av bäckmärke samt en hybrid mellan de två arterna källfräne och bäckfräne. Den senare, som smakar ungefär som smörgåskrasse, tros ha förts till Gotland av munkar under medeltiden.

9 Här nedanför den utskjutande klippan finns ett rikt bestånd av ormbunken kalkbräken. Den växer bara på kalkhaltig mark, och på Gotland förekommer den bara här i Brucebo naturreservat samt på ytterligare några få lokaler.

När du vid slutet av stigen kommer upp på landsvägen, skall du följa denna åt höger för att komma tillbaka till utgångspunkten.

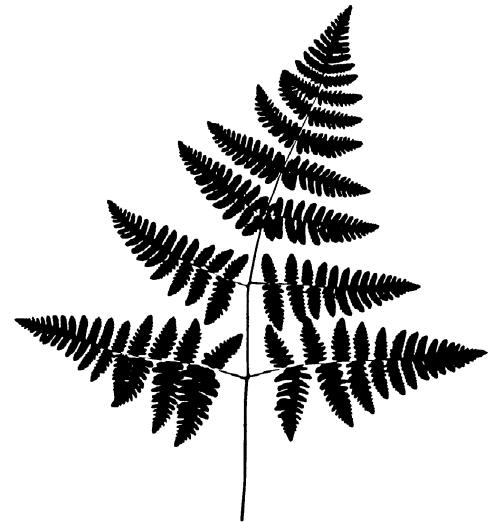
Om du inte vill behålla den här foldern, är vi tacksamma om du lägger tillbaka den i "brevlådan" på skyltstället vid stigens början.

Välkommen åter!

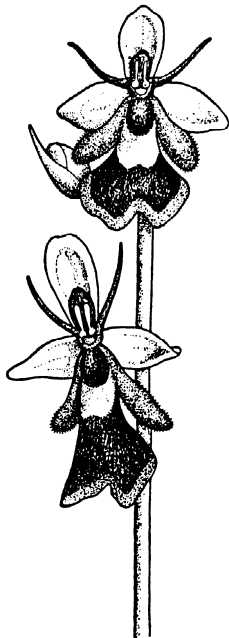
Mer information om Gotlands natur och de naturskyddade områdena i Gotlands län hittar du på Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/gotland

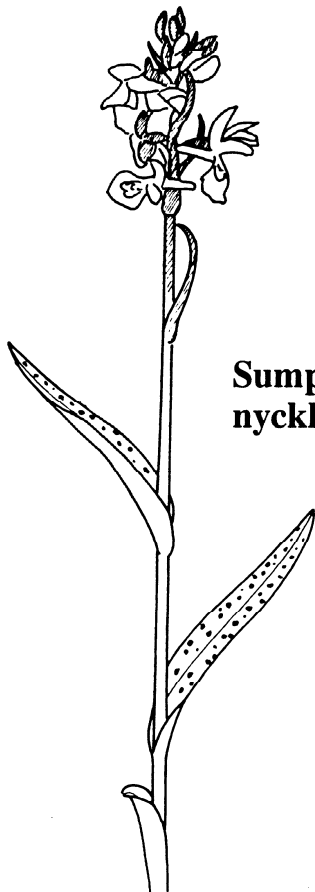
Tätört

Några vanliga orkidéer i Brucebo naturreservat

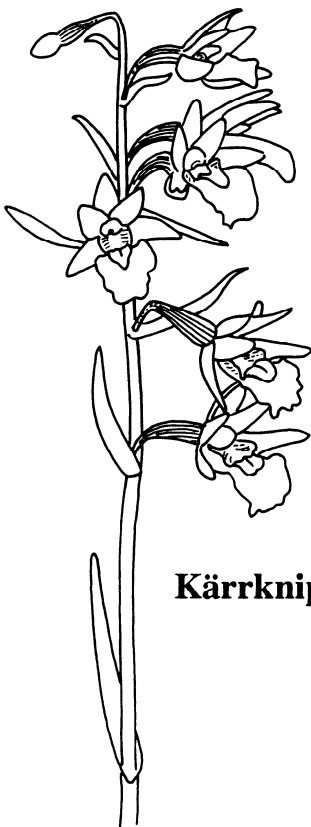
Flugblomster

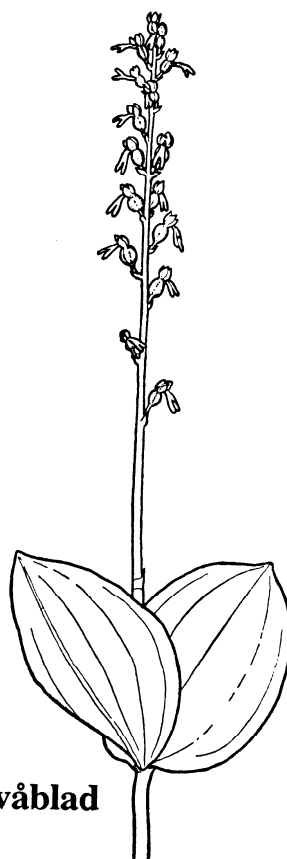
**Sump-
nycklar**

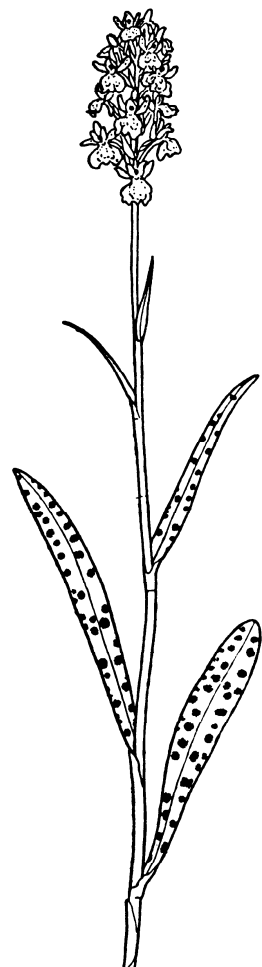
Brudsporre

Kärrknipprot

Tvåblad

Skogsnycklar